Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia: BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciuri: Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dunneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ 32)

„Gazeta“ ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria. Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate: Pe unŭ anŭ 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr. N-rii de Duminecă 8 francĭ. Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 173.—Anulŭ LVI. Brașovŭ, Duminecă, 8 (20) Augustŭ 1893.

„Pacificarea“ naționalitățilorŭ.

Brașovŭ, 7 Augustŭ st. v.

Audițĭ Românĭ vestea cea mare! Ungurii voiescŭ sĕ „pacifice“ popórele nemaghiare.

„Pacificarea“ acésta, ce o au ei în gândŭ, sĕ nu credețĭ cumva, că ar fi totŭ atâta cu împăciuirea. Nu, fiindcă, ca sĕ se împăciuiéscă douĕ séu mai multe popóre între ele, e de lipsă înainte de tóte sĕ se hotărască de bună-voiă a da mâna unulŭ cu altulŭ. Până nu va fi mulțumită și o parte și alta, nu póte sĕ fiă vorba de împăciuire. Pacificarea însĕ e de altŭ soiu: amŭ puté-o numi împăcare cu sila.

Scițĭ cum se întêmplă când în câte o comună se petrecŭ lucrurĭ turburătóre și rĕsvrĕtitóre. Deregătorii obicĭnuescŭ în asemenĭ împrejurărĭ a cere „asistință“ militară, adecă sĕ viă militarii sĕ facă rênduială și pace, ca ómenii sĕ nu mai cuteze a dice nicĭ „cârcŭ“. Acésta însémnă a „pacifica“ pe ómenii neliniștițĭ. Astfelŭ scimŭ, că se vorbesce în istoria timpului celui mai nou de „pacificarea“ Bosniei și a Herțegovinei; scimŭ, că Bosniacii au fostŭ „pacificațĭ“ cu sabia și cu glonțulŭ; că n'au rĕmasŭ nicĭ ei datorĭ și cătanele împĕrătescĭ au avutŭ multă perdaniă, până ce au căpĕtatŭ opincĭ Românii noștri muntenĭ din armată, ca sĕ pótă umbla după insurgențĭ printre stâncile și cóstele cele mai primejdióse, și așa în cele din urmă au reușitŭ de a-i „pacifica“ pe deplinŭ.

Ungurii vréu sĕ facă acuma cu noi, cum au făcutŭ oștirile împĕrătescĭ cu Bosniacii și cu Crivoscianii, vreau adecă sĕ ne împace cu de-a-sila; vremŭ nu vremŭ, sĕ fimŭ bunĭ prietinĭ cu ei și sĕ ne închinămŭ lorŭ!

Șoviniștii ungurĭ de adĭ nu mai întrébă, că óre avemŭ și noi Românii vre-unŭ nĕcazŭ séu vre-o durere, care arŭ trebui lecuite. Nu, la așa ceva nicĭ că se gândescŭ. De aceea, că și Românulŭ e omŭ și că-lŭ dóre amarŭ, când îi tai în carne viă, nicĭ că vorŭ sĕ scie. Décă totușĭ Românii 'sŭ neliniștițĭ și décă neliniștea lorŭ pricinuesce acum neliniște și în împĕrățiă, și-șĭ află resunetŭ suferințele lorŭ acum în tótă Europa, se înțelege, că „Ungurii nu-sŭ de vină“. Cine s'ar și învinui pe sine însușĭ? Dér nicĭ Românii nu potŭ sĕ aibă vină, că mișcarea e atâtŭ de viuă între ei, căcĭ décă Ungurii ar recunósce acésta, atuncĭ arŭ trebui sĕ mărturiséscă, că într'adevĕrŭ Românii suntŭ nemulțumițĭ. Ca prin urmare Ungurii sĕ n'aibă nicĭ o vină, ér Românii sĕ trécă de poporulŭ celŭ mai mulțumitŭ, vina trebuia sĕ cadă pe unŭ alŭ treilea, pe așa dișii „agitatorĭ“ séu „ațițătorĭ și rĕsvrătitorĭ“ ai poporului românŭ.

Nu, Ungurulŭ nu póte avea nici cea mai mică vină, elŭ e omulŭ celŭ mai bunŭ, celŭ mai dreptŭ și celŭ mai marinimosŭ de pe fața pământului. Românulŭ e blândŭ și supusŭ, este născutŭ și făcutŭ pentru pace. Așadér cine împedecă pe aceștĭ doi sĕ träéscă în cea mai bună înțelegere?

Negreșitŭ, că nu vitejii de pe ulițele Turdei și ale Oradiei-marĭ, vrednicii urmașĭ ai hórdelorŭ sĕlbatice venite din Schitia. Aceștia suntŭ toțĭ ómenii păcii și décă dĕrîmă casele conlocuitorilorŭ lorŭ românĭ, jăfuindu și amenințândŭ viéța lorŭ, o facŭ fără îndoiélă numai spre a le da învĕțăturĭ frățescĭ despre „patriotismŭ“ și despre îndatoririle, ce le are fiă-care cetățeanŭ, cătră „statulŭ maghiară.“ Dér nicĭ poporulŭ românŭ nu póte fi causa neînțelegerilorŭ dintre Românĭ și Ungurĭ. Căcĭ Românulŭ poporanŭ sufere în tăcere loviturile biciului solgăbirăescŭ, plătesce cu supunere și în linisce birulŭ lui greu și până mai are o cóje de mălaiu nu este poporŭ mai pacĭnicŭ decâtŭ elŭ.

Cine face dér tóte posnele și năzdrăvĕniile acele, carĭ turbură voia bună a stăpânitorilorŭ noștri ungurĭ și carĭ lățescŭ atâta nemulțumire și amărăciune între poporulŭ românŭ?

Aceștia suntŭ „agitatorii“ séu „ațițătorii naționalĭ“. De vorŭ fi nimicițĭ aceștia, își gândescŭ acuma Ungurii dela putere, vomŭ avé pacea cea mai frumósă între Românĭ și Ungurĭ. Haid'sĕ-i facemŭ dér cu neputință, sĕ-i prigonimŭ până într'a șéptea spiță și sĕ-i despărțimŭ de poporŭ, atuncĭ va fi éră pace, liniște și mulțumire în țéră, ér Românii vorŭ fi „pacificațĭ“.

Orașulŭ Cașovia a trimisŭ o adresă la guvernŭ, în care cere, ca acesta sĕ aducă o lege deosebită pentru a zădărnici cu totulŭ lucrarea „agitatorilorŭ din sînulŭ naționalitățilorŭ“. Foile ungurescĭ se bucură ca copiiĭ de acestŭ pasŭ alŭ șoviniștilorŭ din Cașovia, și-șĭ facŭ de pe acum socotélă cum după nimicirea agitatorilorŭ și „pacificarea“ poporului, Ungurii vorŭ împărți din nou pielea Românilorŭ.

Mai încetinelŭ, mai încetinelŭ, dragĭ fêrtațĭ! A trecutŭ baba cu colacii! Vețĭ vedé și vĕ vețĭ convinge, că nu mai merge adĭ cu apucăturĭ teroristice și mișelescĭ a împăca popórele! Vĕ vețĭ convinge mai alesŭ, că au trecutŭ acele vremurĭ, când n'aveațĭ, decâtŭ sĕ dațĭ din pintenĭ și sĕ poruncițĭ, ca iobagii din jurulŭ vostru sĕ facă cu toții fețe vesele și mulțumite!

Adĭ nu se mai potŭ conduce popórele cu forța, ci numai cu binele. Nu mai merge cu pacificarea, ci numai cu o leală și dréptă împăcare!

Pacificarea se póte face cu succesŭ numai cu sabia și cu glonțulŭ. Sĕ încerce și cu asta, décă le dă mâna, și vom vedé unde vorŭ ajunge. Dér până ce nu vorŭ fi în stare Ungurii dela cârmă a ne nimici cu sabiă și cu focŭ, sĕ nu uite, că suntemŭ unŭ poporŭ cu consciință națională totŭ așa de puternică, ca și a lorŭ, și că împăciuirea unui asemenea poporŭ nu se póte face decâtŭ *numai cu scirea și învoirea lui!*

Unŭ cuvêntŭ la situațiune.

Cu ocasiunea apreciațiunilorŭ, ce pressa contrară a făcutŭ conferinței nóstre naționale de mai dĕunădĭ din Sibiiu, unele apostrofărĭ indirecte, ba icĭ-colea chiar și directe, au fostŭ îndreptate espresŭ la adresa mea. Nu se va vedé decĭ neoportună decisiunea mea de a dice la acéstă ocasiune unŭ cuvêntŭ asupra situațiunei.

Așa credŭ, că esprimŭ numai unŭ adevĕrŭ, cam peste totŭ simțitŭ, când dicŭ, că situațiunea politică a țĕrii devine totŭ mai posomorîtă și în mai multŭ decât una privință póte sĕ ne inspire îngrijiri seriόse. Aprópe pe tóte terenele vieții nóstre de statŭ, relațiunile politice se încurcă tot mai mult și contrastele politice se ascuțescŭ totŭ mai ager. Astfelŭ vedemŭ, cum regretabilele frecărĭ ale naționalitățilorŭ, carĭ de-adreptulŭ împedecă o desvoltare sănĕtósă și prosperă a vieții nóstre de statŭ, în locŭ de a se limpedi, de a se conduce spre o dréptă și peste totŭ mulțămitóre deslegare, ele așa-dicêndŭ din di în di se complică totŭ mai multŭ, contrastele naționale se înăsprescŭ într'o mĕsură, încâtŭ — durere, ele amenință d'a învenina în ambele părțĭ simțirile antagonistice. Și acestorŭ turburărĭ se adaugŭ nouĕ. Bună-înțelegerea confesională, una dintre trăsăturile cele mai frumóse și prețióse ale vieții nóstre publice, — *a dispărutŭ* și o luptă confesio-

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS.“

Care-i cărăușia cea mai bine rĕsplătită?

(Fine).

Inmulțindu-se poporațiunea și cu ea nevoile, se vĕdură și Romanii silițĭ a mări moșiile, dér totușĭ nu se dedea unei familii mai multŭ de șépte jugĕre. Cetățenii de totŭ ilustri, carĭ aduceau patriei serviciile cele mai însĕmnate, aveau voiă sĕ ia din avutulŭ comunŭ până la 50 de jugĕre. Dér erau mulțĭ cetățenĭ ilustri, carĭ nu rîvniau la mai multŭ pământŭ, decâtŭ confrații lorŭ; așa a fostŭ de esemplu *Curiu Dentat*, care în urma marilorŭ servicii aduse patriei, primise în trei rêndurĭ onorurile triumfului, cu tóte acestea însĕ elŭ refusà cele 50 de jugĕre de pământŭ, ce 'i le oferise Senatulŭ, mulțămindu-se numai cu șépte, cât aveau și confrații sĕi. Și acéstă stare de lucrurĭ ținŭ aprópe patru sute de anĭ.

Ce deosebire între atuncĭ și acum, între ei și noi! Ei se mulțămiau cu așa puținŭ pământŭ, ér noi și cu mai multŭ nu scimŭ trăi îndestulițĭ! Boerii lorŭ refusau mulțimea jugĕrelorŭ în favorulŭ sĕrăcimei, ér boerii noștri ne iau și din îngustele holde brazdă de brazdă, ér cu ocasiunea comasărilorŭ unde numai potŭ ne iau pământulŭ bunŭ și îndemănatecŭ și în schimbŭ ne dau rîpele sterpe, rezórele înțelenite și pline de spinĭ și mărăcinĭ. Și drăguțulŭ de guvernŭ dice, că dreptŭ au boerii, ér de pe spinarea nóstră scie scóte — cu ajutorulŭ dróiei de executorĭ — darea directă și indirectă, ca și când în mâna nóstră ar fi pământulŭ celŭ multŭ și bunŭ.

La finea veacului trecutŭ, boerii fericitei Ungarii scóseră pe iobagĭ din folosirea pământelorŭ mai bune, din apropiarea comunelorŭ, și îi depărtară pe hotarŭ; în 1830—1845 se lățiră boerii și mai departe, își formară *laburile* (latifundiile) cele estinse, țĕrănimea fù dusă și mai departe spre fundulŭ hotarului, ér dela 1870 în cóce, proprietarii ungurĭ de pământŭ, cu ocasiunea comasărilorŭ încungiurară comunele în lungŭ și latŭ lungișŭ și curmedișŭ, totŭ numai cu *laburĭ* de ale lorŭ; micii posesorĭ suntŭ dușĭ unde numai macrișulŭ iepurescŭ se face, ér după ce și din aceste locurĭ sterile vorŭ face țĕranii locurĭ bune, te mirĭ ce li-a mai plesni prin minte nobililorŭ boerĭ, de cumva Dumnedeu nu li-a mai ciunta din córne, că prea suntŭ împungĕtorĭ.

Față cu ângustimea proprietății, ce aveau Romanii în cele d'intâiu veacurĭ, numai printr'o cultură îngrijită se póte înțelege starea înfloritóre a agriculturei și îmbelșugarea producțiunei. In adevĕrŭ șépte jugĕre (o hectariă și 75 arii) au și adĭ mare parte din micii noștri proprietarĭ și cu tóte aceste, ca sĕ pótă trăi, simtŭ trebuința de-a lua pământŭ *în parte.**)

Cautǎ însĕ sĕ mărturisimŭ, că strămoșii noștri lucrau pământulŭ cu mai multă îngrijire, decâtŭ noi, cu tóte că nu aveau instrumente agricole atâtŭ de perfecționate cum suntŭ ale nóstre de adĭ. Unŭ cetățanŭ, cu numele *Furiu Cresiniu*, avea holde atât de frumóse, încâtŭ fù bănuitŭ, că ar desfĕtărĭ, agricultura romană — atâtŭ de înflorită — începù sĕ dee înapoi. Tocmai așa se întêmplă și la boerii noștri, căcĭ dice Beneaminŭ Franclin: *Cine vre sĕ se înavuțéscă din agronomiă, sĕ țină însu-și de córnele plugului.*

Dreptŭ instrumente agricole aveau strămoșii noștri cam de acelea, de carĭ avemŭ noi adĭ, nu atâtŭ de perfecționate ca ale nóstre, dér manuate de ei mai bine decâtŭ de noi.

Lucru de frunte în agronomia vechilorŭ Romanĭ îlŭ ocupa îngră-

---

*) In parte dela marii proprietarĭ iau țĕranii noștri pământulŭ așa: locurile de cucuruzŭ le ară proprietarii și le sémĕnă, ér țĕranii le sapă de douĕ-orĭ, le culegŭ, légă turgenii și apoi împartŭ: 2 părțĭ sunt ale proprietarului de pământŭ, ér a 3-a parte este a țĕranului muncitorŭ, din tóte productele pământului: cucuruzŭ, bostanĭ, fasole, sĕmênță de cânepă (handurĭ) etc. Fênațele le iau érășĭ în trei, décă 2 părțĭ suntŭ ale proprietarului, ér a 3-a a muncitorilorŭ; otăvile însĕ se lucréză în parte dréptă: una mie, una ție.